

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВНИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ ТЕОРІЮ В ХХІ СТОЛІТТІ

В статті досліджується вплив одного з основних факторів – об'єктивні умови, потреби та інтереси живої економічної практики, – під впливом якого виникають і розвиваються економічні погляди, теорії вітчизняних економістів в умовах незалежності України.

In the article the influence of one of the main factors - the objective conditions, needs and interests of living economic practices - under the influence of which emerge and develop economic views, theories of domestic economists in terms of Ukraine's independence.

Ключові слова: нематеріальні галузі виробництва, приватна вища освіта, демографічна ситуація, корупція, незалежність, реформи, мораторій, земля, абсолютні істини, зовнішній борг.

В умовах реформування економіки незалежної України важливу роль у здійсненні цих завдань відіграють поради вчених-економістів. Одним із основних факторів, під впливом яких формуються і розвиваються економічні погляди, теорії, концепції є фактор – об'єктивні умови, потреби та інтереси живої економічної практики, тобто як соціально-економічний стан сьогоденної України впливає на тематику економічних досліджень та на розвиток економічної теорії взагалі, що надзвичайно важливо.

24 серпня 2011 року ми відзначили 20-річчя незалежної України. І як стверджує аналіз, за 20 років в економічній сфері Україна не досягла навіть рівня 1990 року. Промислове виробництво скоротилося на половину, а якщо брати за мірками 1991 року, то ми фактично не маємо промисловості і користуємося товарами широкого вжитку і продуктами (при наших то чорноземах) закордонного виробництва, не кажучи вже про теле-радіо, побутову техніку, телефони, комп'ютери, автомобілі, інструменти [8, с. 3].

Після вступу України в СОТ найбільше постраждала галузь машинобудування. До вступу в Україні діяла 25% митна ставка, а після прийняття умов у рамках підписання угоди, рівень захисту знижено до 10% (в Росії 130%). І як наслідок протягом останніх років виробництво в країні знизилось в 6 разів. З 36 тисяч робітників, зайнятих в цій галузі, залишилось лише 18 тисяч. З 2007 року виробництво в галузі легкої промисловості скоротилося на 45% [1, с. 2]. Сільське господарство відкинута на 50 років назад. Виробництво зерна і поголів'я ВРХ зараз менше ніж в царські роки [5, с. 2].

Якщо зробити порівняння з 1990 роком, то за жодним з економічних показників росту не спостерігається в незалежній Україні (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка виробництва сталі, електроенергії, цементу, нафти і газу [2, с. 3]

Роки	Виробництво сталі	Електроенергія	Виробництво цементу	Виробництво нафти	Виробництво газу
1990	52,62 млн тонн	298 млрд кВт/год	22,73 млн тонн	5,3 млн тонн	28 млрд куб. м
2010	33,63 млн тонн	188 млрд кВт/год	9,46 млн тонн	3,55 млн тонн	20,5 млрд куб. м

Якщо нинішні обсяги ВВП країн СНД до цього показника у 1990 році становлять 127%, то в Україні лише 69,9% [8, с. 3].

За результатами досліджень стан справ в розвитку нематеріальних галузей виробництва бажає значно кращого.

Наша вища школа стоїть попереду всієї Європи за кількістю студентів на тисячу жителів. У місті Хмельницькому сьогодні 14 вищих навчальних закладів, з яких три академії, чотири університети, де навчається 25 тисяч студентів. Найбільшою шкоди вищій школі завдала непродумана політика уряду щодо розвитку приватної вищої освіти. Внаслідок цього, загальна кількість ВНЗ зросла в три рази, наближаючись в цілому по Україні до 1000. Втрачений принцип конкурентного відбору, 25–30% нашої студентської молоді після завершення навчання планують покинути Україну [6, с. 1].

Україна займає перше місце в світі з дитячого алкоголізму. У нас кожен десятий злочин скоєний неповнолітніми у нетверезому стані [6, с. 1]. За останнє десятиріччя пропадало біля 8 тисяч дітей. Більшість з них відшукали живими, а 143 дитини знайшли мертвими. Такого немає в жодній країні світу.

Критичної оцінки заслугоує демографічна ситуація в Україні. Із 52 мільйонів чоловік залишилось 45 мільйонів – це за далеко неповними даними. До 1990 року в нашій Хмельницькій області проживало 1 млн 545,8 тисяч осіб. За роки незалежності чисельність населення зменшилась на 221,8 тисяч, або вимерло стільки, скільки сьогодні проживає в Білогірському, Віньковецькому, Деражнянському, Летичівському і Старосинявському районах разом узятих. Не стало кожного сьомого хмельничанина. Сотні колись збудованих сіл зникли з карти України, у більшості населених пунктів знищені будь-які виробничі структури, а 22 млн селян стали безробітними. Щодня вмирає одне село [6, с. 1]. Спокон віків такого не було.

І як не перекинути місточок до доби радянської, за якої було збудовано 25,6 тис. шкіл, піонерських таборів, будинків творчості, багато тисяч клубів і будинків культури. Не було безробіття, грабежу, убивчих антинародних реформ та кодексів, комунальних зашморгів та цінового свавілля. Держава дотувала вартість комунальних послуг, харчових продуктів. Громадяни одержували безплатно квартири, безкоштовно лікувались і навчалися у ВНЗ. А останніми роками в незалежній Україні закрито понад 700 шкіл, 3324 села не мають клубів та будинків культури, 9300 – медичних пунктів [6, с. 1].

І як наслідок середній показник смертності в Україні від серцево-судинних захворювань сягає 64% [1, с. 2] і є найвищим у світі. Якщо така тенденція збережеться, то до 2031 року, як стверджують вчені, українців залишиться лише 35 мільйонів осіб [7, с.1]. Лідирує Україна і за захворюваннями туберкульозом, неповноцінним харчуванням, і по безробіттю. Біля 7 мільйонів наших співвітчизників заробляють на кусок хліба і на утримання своїх сімей по світах (і це далеко не достовірні дані).

Зайняла Україна перше місце в Європі по корупції. За двадцять років незалежності вона перетворилась на стихійне лихо – епідемію, яка вразила чиновників від столиці до села. Лише цього року працівники міліції розкрили злочини 1540 хабарників, серед яких 400 – чиновники з органів влади і управління, в тому числі керівників міст і селищ, 25 – представники райдержадміністрацій, 477 – представники контролюючих інспекцій. Рекорд хабарництва поставлено на нашій рідній Хмельниччині. За “допомогу” у зміні цільового призначення 33 га землі глава Летичівської райдержадміністрації вимагала 10,5 млн грн [6, с. 1]. За роки незалежності у нас виріс 41 мільярдер, і сотні мільйонерів, ціни зросли в 430–950 разів, доходи незахищених верств населення зменшились на 20–30% [5, с. 2].

Великим був потенціал Радянської України – найбільший серед 15 союзних республік. УРСР була серед десяти найбільш розвинених держав світу. А сьогодні вона найбідніша, все розкрадено, а що залишилось з надбаного народом за роки Радянської влади, то воно передано в приватні руки. Україна єдина з усіх країн, колишнього СРСР, де не повернуто людям 140 млрд заощаджень (народ уже нарід їх “гробовими”). І що прикро, навіть ніхто нездогадався вибачитись перед людьми.

За результатами досліджень Інституту соціології НАН України “Моніторинг соціальних змін”, кількість прибічників незалежної України в порівнянні з 1991 роком зменшилась в 2 рази, 47,8% вважають, що живуть вони в час злочинців і брехунів, а 40% – в час жебрацтва. Результати соціологічного опитування напередодні Дня Незалежності показали, що і сьогодні 62,8% громадян проголосували б за незалежність [7, с. 1].

Фактично не скористалася Україна унікальним шансом, який дала нам незалежність і який так блискуче використали прибалти, поляки, чехи, угорці після розпаду “соціалістичного табору”. Нині вони впевнено інтегруються в кагорту країн першого світу, тоді як нам визначено місце в “третьому” світі.

Результатами незалежності повною мірою скористалися лише ті, хто ніколи про неї й не думав і за неї не боровся. Жоден з 8 олігархів, що тепер ввійшли до списку найбагатіших людей світу у 90-х роках минулого століття, не голодував зі студентами на теперішньому Майдані незалежності, не стояв у живому ланцюгу, який поєднав Львів і Київ. Вони просто спритно прибрали до рук народну власність. І не варто сподіватися, що вони хоч коли-небудь поділяться з бідними. Але вони мають з кого брати приклад.

За рік на утримання Адміністрації нинішнього Президента витрачається 84 млн доларів. Якщо врахувати, що середня зарплата в Україні 339 доларів, то вийде, що Президент і його оточення “з’їдають” 675 середніх зарплат українця (до прикладу, А. Меркель – 51 середню зарплату). Глава сьогоднішнього уряду М.Азаров не приховує, що він дуже багата людина, навіть не за українськими мірками. Статки Б. Колесникова і С. Тігіпка вимірюються сумами від шести нулів. Міністр палива і енергетики Ю. Бойко за рік заробив в 40 разів менше від дружини, яка є домогосподаркою. А на соціальні виплати грошей немає. Держава сьогодні заборгувала соціальних виплат на суму 100 млрд гривень [3, с.1].

Пристальна увага сьогоднішніх досліджень прикута до так званих реформ. Вирок багатьом верствам населення проголошено Пенсійною реформою, зміни до якої містяться в Законі України “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи”. Одна із найболючіших змін – підвищення пенсійного віку для жінок до 60 років, підвищення страхового стажу у жінок до 30 років і для чоловіків до 35 років. Мінімальний трудовий стаж для одержання пенсії виріс з 5 до 15 років. Для інвалідів реформою передбачено, якщо вони до отримання інвалідності не мали відповідного страхового стажу, то пенсії отримувати не будуть. Не торкнулась реформа лише народних депутатів. Вони, як і раніше отримуватимуть пенсію за Законом України “Про статус народного депутата”. Для них залишається нинішній страховий стаж: 25 років для чоловіків і 20 років для жінок. При досягненні пенсійного віку вони отримуватимуть 80% місячної заробітної плати парламентаря. Виплатиться їм грошова допомога у розмірі 12 місячних окладів, тому вони з такого легкістю схвалили цей Закон. Час покаже, можливо, і позитивні моменти реформи, але станом на сьогодні норми пенсійного законодавства стали жорсткішими.

1 січня 2012 року закінчується мораторій на купівлю-продаж сільськогосподарських земель в Україні і якщо Верховна Рада не прийме закону про продовження мораторію, то Україна втратить останнє багатство, яке в неї залишилося – землю [8, с. 3].

Дослідники правої орієнтації стверджують, що потрібно невідкладно розв’язати проблему ринку землі, мовляв тільки після цього аграрний сектор запрацює на повну силу, з’являться грошові інвестори, які

подбають про те, щоб земля щедро родила, на фермах живність водилася, молока, м'яса та іншої продукції вироблялося стільки, щоб вистачало і для внутрішнього споживання і на експорт. Будьте певні, – стверджують економісти лівої орієнтації, – що скоробагатки уже склали плани як прибрати до рук землю. А новітні феодала вже давно готові “сісти на землю”, а подекуди вже сіли, не чекаючи реформи. А коли вже реформа гряде, то не встигне опам'ятатися селянин як залишиться без землі.

Куди рухається держава? Несеться державний корабель на рифи реформ без керма і без вітрил. І хто з економістів відверто пише і говорить про це, той зазнає переслідувань аж до звільнення з роботи, але таких одиниці, а більшість підпорядковує економічні дослідження інтересам владних організацій, а це викривляє цілеспрямованість наукового пізнання як обґрунтування концептуальних засад існуючих принципів функціонування економічної системи. Теоретичне дослідження, яке покликане бути інструментом логічного переконання, підпорядковується суб'єктивним цілям заради зміцнення позицій тих, хто перебуває при владі. Наслідком таких дій є послаблення позицій самої науки, покликаної сформулювати абсолютні істини.

В багатьох наукових дослідженнях українські вчені висловлюють конструктивні рекомендації щодо виходу України з економічних негараздів, але цих рекомендацій ніхто не читає і до них, як правило, не прислуховується. І продовжує гостро стояти питання: “Як далі жити Україні при умові, що проєктований бюджет в 3 рази менший від зовнішнього боргу?”. Сподівання лише на прихід до влади молодих політиків, які по-справжньому захочуть змінити економічне становище України на краще.

Література

1. Губріненко Р.З ЄС невтішні економічні перспективи / Р. Губріненко // Комуніст Поділля. – 2011. – № 42. – С. 2.
2. Елкін В. Курицу в одиночку гризть не слаще / В. Елкін // Комуніст Поділля. – 2011. – № 32. – С. 3.
3. Золотарьов В. Живуть – дуже заможно, заробляють, однак, дуже мало / В. Золотарьов // Подільські вісті. – 2011. – № 120–121. – С. 1
4. Золотарьов В. Синдром збагачення / В. Золотарьов // Подільські вісті. – 2011. – № 124–125. – С. 1
5. Махнюк П. Гірка похмілля / П. Махнюк // Комуніст Поділля. – 2011. – № 34. – С. 2.
6. Махнюк П. Що нам побудували демократи / П. Махнюк // Комуніст. – 2011. – № 94 (1445). – С. 1.
7. Тимошук О. Втрачені ілюзії / О. Тимошук // Подільські вісті. – 2011. – № 130–131. – С. 1
8. Шульга Н. Потерянное двадцатилетие / Н. Шульга // Комуніст Поділля. – 2011. – № 34. – С. 3.

Надійшла 04.12.2011; рецензент: д. е. н. Ведерніков М. Д.

УДК 378.662 – 057.175.001.2

К. А. ПРЯХІНА

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОПОЗИЦІЇ НА РИНКУ ІНЖЕНЕРНОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано розвиток вітчизняної вищої освіти з моменту її зародження та причини виникнення. Визначено основні тенденції пропозиції інженерної освіти в сучасних умовах. Проаналізовано динаміку кількості вищих навчальних закладів, які готують спеціалістів інженерного профілю.

The article analyzes the development of national higher education since its origin and causes. Detected the main trends in supply of engineering education in modern conditions. Analyzed the dynamics of higher education institutions that train specialists in engineering profile.

Ключові слова: інженерія, кадри інженерного профілю, система вищої освіти, інженерна освіта, вищий начальний заклад (ВНЗ).

Постановка проблеми. В умовах модернізації промисловості на інноваційній основі, пріоритетним завданням ставиться створення умов для підготовки фахівців, здатних забезпечити конкурентоспроможність продукції та технологій на внутрішньому та міжнародному ринках, що актуалізує проблему формування високоефективної системи підготовки інженерних кадрів. І тут свою істотну роль повинні зіграти, перш за все, вищі навчальні заклади. Однак, як нам представляється, попит на бакалаврів, і на магістрів, так само як і на спеціалістів, визначається не тим, як називається рівень підготовки – бакалавр, спеціаліст або магістр, а тим, наскільки якісно вони підготовлені з урахуванням вимог роботодавців. При цьому «якість» і «врахування вимог роботодавців» є ключовими поняттями.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми пропозиції інженерних висококваліфікованих кадрів вивчають такі вчені як В.А. Журавський, В.Н. Приходько, І.С. Федоров, вони відмічали те, що сьогоденний стан вітчизняної системи інженерної освіти, як і секторів реального виробництва та науково-технічної сфери, в значно більшій мірі, ніж в інших країнах світового співтовариства, суперечить перспективним потребам країни. Це, як підкреслюють А.В. Долженко та В.Л. Шатуновський є наслідок зорієнтованості системи підготовки інженерів виключно лише на предметні